

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΕ ΑΡΙΘ. 55/2021

ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Κυριακή Καρακάση

DEA Droit Public, Univ.

Montpellier I, MBA

Νομική Ελέγκτρια Αρχής

Προστασίας Δεδομένων¹

Με τη με αριθ. 55/2021 Απόφασή της η Αρχή Προστασίας Δεδομένων επέβαλε πρόστιμο ύψους 75.000 ευρώ στο Υπουργείο Τουρισμού για τις παραβάσεις των άρθρων 13, 32, 33 και 37 του ΓΚΠΔ. Ειδικότερα, οι ως άνω παραβάσεις διαπιστώθηκαν στο πλαίσιο εξέτασης αναφοράς που υπεβλήθη από διοικητικό μέσο σχετικά με πρόβλημα διαρροής προσωπικών δεδομένων τρίτων προσώπων, στο μέτρο που εισάγοντας τα διαπιστευτήριά του, ήτοι τους κωδικούς taxisnet, σε πλατφόρμα του Υπουργείου Τουρισμού, εμφανίστηκαν στην οθόνη προσωπικά δεδομένα τρίτου ατόμου, συμπεριλαμβανομένων και ειδικών κατηγοριών τοιούτων αφορώντων ειδικότερα στην υγεία του.

Στο πλαίσιο της εν λόγω αποφάσεως ενδιαφέρον κατ' αρχάς παρουσιάζει ο συλλογισμός της ελάσσονος σκέψης περί αποκρυστάλλωσης της έννοιας του υπευθύνου επεξεργασίας, πολλώ δε μάλλον από τη στιγμή που στο πλαίσιο λειτουργίας της επίμαχης πλατφόρμας εμπλέκονταν περισσότεροι φορείς, πέραν του Υπουργείου Τουρισμού, όπως το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, διά της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης, η ΕΔΥΤΕ Α.Ε. καθώς και έτερη ανώνυμη εταιρεία ως αντισυμβαλλόμενη του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Καθίστατο επομένως λογικά αναγκαίο πρόκριμα να αποσαφηνιστεί ο ρόλος κάθε εκάστου εκ των ανωτέρω φορέων προκειμένου να διερευνηθεί με ασφάλεια το αναφερόμενο περιστατικό παραβίασης δεδομένων και ακολούθως να αποδοθεί η ευθύνη καθενός εξ αυτών. Στο πλαίσιο, λοιπόν, μίας λογικο-συστηματικής και τελεολογικής ερμηνείας των κρίσιμων κανονιστικών διατάξεων των άρθρων 1 παρ. 2 και 7 παρ. 4 της υπ' αριθ. 9022/16.06.2020 ΚΥΑ², όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. 12181/31.07.2020 τοιαύτη, συνδυαστικά ιδωμένων με τον ορισμό του υπευθύνου επεξεργασίας κατά τον ΓΚΠΔ³, διαπιστώνεται ότι φορέας της συγκεκριμένης ιδιότητας καθίσταται το

¹ Ο σχολιασμός απηχεί τις απόψεις της γράφουσας και ως εκ τούτου δεν δεσμεύει την Αρχή Προστασίας Δεδομένων.

² Βλ. σκ. 10 της σχολιαζόμενης Απόφασης.

³ Βλ. Άρθρο 4 στοιχ. 7 του ΓΚΠΔ.

Υπουργείο Τουρισμού. Βαρύνοντα δε κριτήρια για την εν λόγω παραδοχή καθίστανται αφενός το γεγονός ότι η αποδοχή της σχετικής αίτησης που συμπληρώνεται θα γίνεται από το Υπουργείο Τουρισμού μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής του οποίου και υποβάλλεται, αφετέρου η ρητή αναγραφή⁴ περί του ότι με την υποβολή της αίτησης παρέχεται από τα υποκείμενα προς το Υπουργείο Τουρισμού η συγκατάθεση για την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων προσδιορίζοντας παράλληλα για το εν λόγω Υπουργείο συγκεκριμένο χρόνο διατήρησής τους. Ερειδόμενη δε η ελάσσων πρόταση στην κανονιστικώς περιγραφόμενη διαδικασία διά της οποίας θα ελάμβανε χώρα η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τους προαναφερόμενους έτερους φορείς για λογαριασμό του Υπουργείου Τουρισμού⁵, διαπιστώνει την ιδιότητα των τελευταίων ως εκτελούντων την επεξεργασία⁶.

Επιπλέον, χρήσιμη διαπίστωση που εκπορεύεται από τη σχολιαζόμενη απόφαση αποτελεί και το ότι μία εκ των πηγών της μη επιτυχούς αντιμετώπισης ενός περιστατικού παραβίασης και κυρίως, εν προκειμένω, της μη δυνατότητας ασφαλούς εξεύρεσης της αιτίας πρόκλησής του, ταυτοχρόνως δε και αιτία παραβίασης της λήψης των κατάλληλων οργανωτικών και τεχνικών μέτρων ασφαλούς επεξεργασίας⁷, είναι η έλλειψη γραπτής σύμβασης μεταξύ Υπευθύνου Επεξεργασίας και εκτελούντων την επεξεργασία⁸ ως διακριτών οντοτήτων ήδη πριν από την έναρξη οποιασδήποτε επεξεργασίας και άρα πριν από την επέλευση οποιουδήποτε τυχόν περιστατικού παραβίασης. Συνάγεται δε εναργώς εκ των ανωτέρω ότι η μη συνεπής εφαρμογή των διατάξεων του ΓΚΠΔ δύναται να έχει αντίκτυπο και στο βεληνεκές επιτυχούς αντιμετώπισης περιστατικών παραβίασης, πέραν του ότι δύναται εν γένει να αντανakλά και σε ζητήματα που ανάγονται στην πρόληψη εκδήλωσης τέτοιων περιστατικών.

Σχετικά με τη διαπίστωση παράβασης του άρθρου 33 του ΓΚΠΔ, η τελευταία θεμελιώνεται στο γεγονός ότι το Υπουργείο Τουρισμού, ως Υπεύθυνος Επεξεργασίας, δεν προέβη στην εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών γνωστοποίηση προς την Αρχή του εν λόγω περιστατικού παραβίασης που περιήλθε σε γνώση του, πολλώ δε μάλλον από τη στιγμή που ελλείψει ασφαλούς προσδιορισμού της αιτίας πρόκλησης αυτού ήταν ορατό το ενδεχόμενο πρόκλησης κινδύνου για θιγόμενα πρόσωπα. Στο πλαίσιο στοιχειοθέτησης της ως άνω παραβίασης δόθηκε στην Αρχή παρεμπιπτόντως –ενόψει αντίκρουσης σχετικώς προβαλλόμενου ισχυρισμού του Υπουργείου Τουρισμού– η δυνατότητα να διασαφηνίσει *expressis verbis* ότι η τυχόν ενημέρωσή της εκ μέρους διοικουμένου ή/και θιγόμενου υποκειμένου δεδομένων καθώς και οι τυχόν ενέργειες αντίδρασης του Υπευθύνου Επεξεργασίας επ’ αφορμή ενός περιστατικού παραβίασης ουδόλως απεμπολούν την ευθέως εκ του νόμου ανατιθέμενη στον τελευταίο υποχρέωση όπως προβεί ο ίδιος στη σχετική ενημέρωση ενώπιον της κατ’ άρθρο 55 του ΓΚΠΔ αρμόδιας εποπτικής αρχής⁹.

⁴ Έστω και ανακριβής, όπως επεξηγείται και στο πλαίσιο της με αριθ. 10 αιτιολογικής σκέψης της υπό σχολιασμό απόφασης, καθ’ όσον η συγκατάθεση δεν δύναται να αποτελεί έγκυρη νομική βάση για επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που γίνεται κατ’ ενάσκηση δημόσιας εξουσίας που ανατίθεται στον υπεύθυνο επεξεργασίας.

⁵ Βλ. Άρθρο 4 στοιχ. 8 καθώς και Άρθρο 28 του ΓΚΠΔ.

⁶ Βλ. συναφώς σκ. 11 της σχολιαζόμενης Απόφασης.

⁷ Βλ. συναφώς Άρθρο 32 ΓΚΠΔ.

⁸ Βλ. Άρθρο 28 παρ. 9 του ΓΚΠΔ καθώς και τις περαιτέρω συναφείς παραπομπές υπό σκ. 12 της σχολιαζόμενης Απόφασης.

⁹ Βλ. και τη με αριθ. 43/2021 Απόφαση της Αρχής, σκ. 12, όπου επισημαίνεται και για έτερο φορέα του Ελληνικού Δημοσίου (ΕΛ.ΑΣ) ως Υπευθύνου Επεξεργασίας ότι δεν προέβη στην προσήκουσα ανακοίνωση περιστατικού παραβίασης ενώπιον της Αρχής, κατ’ άρθρο 33 ΓΚΠΔ, περιοριζόμενος στην απλή –και μη επαρκή κατά τη ρητή σχετική νομοθετική πρόβλεψη– διαβίβαση προς την τελευταία της ενημερωτικής απάντησης του Υπευθύνου Επεξεργασίας προς τον διοικούμενο-καταγγέλλοντα, η οποία μάλιστα δεν περιείχε το σύνολο των οριζόμενων στο ΓΚΠΔ πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 33 βλ. και της ΑΠΔ 14/2019.

Περαιτέρω, πέραν της παραβίασης των άρθρων 32 και 33 του ΓΚΠΔ, η σχολιαζόμενη απόφαση στάθμισε για την επιμέτρηση του προστίμου, που εν τέλει επεβλήθη στον Υπεύθυνο Επεξεργασίας, και το γεγονός ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο που προέκυψε το επίμαχο περιστατικό παραβίασης, και μάλιστα περί τα τρία χρόνια μετά τη θέση σε ισχύ του ΓΚΠΔ, δεν είχε οριστεί Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων, κατά παράβαση του άρθρου 37 παρ. 1 του ως άνω Κανονισμού. Ενόψει δε του ότι αναγράφονταν μη έγκυρα στοιχεία Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Τουρισμού, διαπιστώθηκε και η παραβίαση των υποχρεώσεων του άρθρου 13 ΓΚΠΔ περί πλήρους και σαφούς ενημέρωσης των υποκειμένων των δεδομένων καθώς και διευκόλυνσης ως προς την άσκηση των δικαιωμάτων τους. Τα ανωτέρω πραγματικά περιστατικά –και η συνακόλουθη υπαγωγή τους στις αντίστοιχες διατάξεις του ΓΚΠΔ– καταδεικνύουν τη μεγάλη απόσταση που μένει να διανυθεί και από φορείς της Δημόσιας Διοίκησης¹⁰ μέχρι να εμπεδωθεί πλήρως στους κόλπους της όχι μόνο η αναγκαιότητα ουσιαστικής εφαρμογής του ΓΚΠΔ αλλά και το κατά πόσο η σχετική συμμόρφωση με τον τελευταίο δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τυπολατρικό και κανονιστικώς επιβαλλόμενο άχθος, αλλά ως μία *ex lege* προβλεπόμενη διαδικασία που επηρεάζει ουσιαστικά την ποιότητα των δικαιωμάτων των διοικουμένων ως υποκειμένων δεδομένων.

Τέλος, η επιλογή της επιβολής προστίμου ως διορθωτικής εξουσίας κατ' άρθρο 58 του ΓΚΠΔ για τις προαναφερόμενες παραβάσεις, καθώς και η απαξία που εξ αντικειμένου ενέχει συνεπειοκρατικά λόγω της μη συμμόρφωσης με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ, θα έλεγε κανείς ότι λειτουργεί και ως μοχλός ενεργοποίησης της κανονιστικώς δρώσας διοίκησης, έτσι ώστε είτε μέσω εγκυκλίων είτε διά Κανονισμών Λειτουργίας κάθε Ν.Π.Δ.Δ. να δοθεί έμφαση στην *de facto* αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων του ΓΚΠΔ. □

¹⁰ Βλ. και ΑΠΔ 50/2021, σκ. 21, όπου διαπιστώνεται η μη κάλυψη από το Υπουργείο Παιδείας της απορρέουσας από την παρ. 7 του άρθρου 37 του ΓΚΠΔ υποχρέωσης. Η εν λόγω δε διαπίστωση περί μη επαρκούς εμπέδωσης της ουσιαστικής εφαρμογής του ΓΚΠΔ επιρρωνύεται και από τη με αριθ. 12 (υπό στοιχείο Α) σκέψη της σχολιαζόμενης απόφασης, όπου επισημαίνεται ότι ουδέποτε εκφράστηκε κάποιος προβληματισμός από τον Υπεύθυνο Επεξεργασίας αλλά ούτε και έλαβε χώρα κάποια ενέργεια δυνάμει των με αριθ. 1/2020 Recommendations του ΕΣΠΔ, λόγω της χρήσης υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους (*cloud*) εταιρείας-εκτελούσας την επεξεργασία, υποκειμένης σε δίκαιο εκτός ΕΕ, με ό,τι κάτι τέτοιο συνεπάγεται για τη στοιχειοθέτηση της παραβίασης του άρθρου 32 του ΓΚΠΔ.